

УДК 657.92:338.431

Кравцова Л.Л.
аспірант

Уманського національного університету садівництва

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

У статті досліджено сучасні нормативно-правові засади формування фінансових ресурсів сільськогосподарськими підприємствами. Вивчено нормативно-правові основи формування та ефективного використання фінансових ресурсів сільськогосподарськими підприємствами.

Ключові слова: нормативне джерело, фінансові ресурси, сільськогосподарські підприємства, законодавча база, нормативне регулювання.

Кравцова Л.Л. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ

В статье исследованы современные нормативно-правовые основы формирования финансовых ресурсов сельскохозяйственными предприятиями. Изучены нормативно-правовые основы формирования и использования финансовых ресурсов сельскохозяйственными предприятиями.

Ключевые слова: нормативное источник, финансовые ресурсы, сельскохозяйственные предприятия, законодательная база, нормативное регулирование.

Kravtsova L.L. LEGISLATIVE FRAMEWORK OF FINANCIAL RESOURCES BY AGRICULTURAL ENTERPRISES

In the article the modern legal principles of financial resources by agricultural enterprises. Studied the legal basis for the formation and effective use of financial resources by agricultural enterprises.

Keywords: normative sources, financial resources, farms, legislation, regulation.

Постановка проблеми. За своїм складом і структурою підприємства сільськогосподарського сектору визначають соціально-економічний розвиток країни, рівень життя населення, продовольчу безпеку та забезпечення промислових підприємств сировиною. Головним завданням, що стоїть перед сільськогосподарською галуззю, є зростання обсягів сільськогосподарського виробництва, надійне забезпечення країни продуктами харчування та об'єднання зусиль усіх секторів національної економіки для одержання високих економічних показників. Оскільки нормативно-правові засади, які регулюють формування, розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств усіх форм власності, є надзвичайно важливим фактором у досягненні поставлених цілей, то дослідження особливостей чинного законодавства України у сфері аграрного господарювання є актуальним і потребує детального вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий вклад у дослідження проблеми нормативно-правового забезпечення сільськогосподарських підприємств внесли такі автори, як В.Я. Амбросов, В.М. Гончаров, М.М. Федоров, В.М. Алексійчук.

Мета статті полягає в опрацюванні існуючої законодавчої бази, що регулює утворення фінансових ресурсів сільськогосподарськими підприємствами, а також визначенні напрямів її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правове регулювання сільськогосподарських підприємств здійснюється за допомогою правових норм: загальних, спеціальних та підзаконних актів. Залежно від організаційно-правової форми підприємства використовуються різні нормативно-правові акти, серед яких законодавчі акти, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, положення, правила, інструкції, статuti. Аграрні правовідносини багатогранні і характеризуються різновидами суб'єктів, до яких належать фермерські господарства, сільськогосподарські кооперативи, об'єднання, міжгосподарські утворення.

Основним нормативним джерелом для фермерських господарств є Закон України «Про фермерське товариство» [3], який визначає правові, економічні та соціальні засади створення та діяльності фермерських господарств як прогресивної форми підприємницької діяльності громадян у галузі сільського господарства України.

Згідно з вищезгаданим Законом, фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян зі створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм для ведення фермерського господарства. Формує свої фінансові ресурси за рахунок власних доходів, тобто прибуткової господарської діяльності.

Сільськогосподарські споживчі товариства та їх спілки керуються у своїй діяльності Законом України «Про сільськогосподарську кооперацію» [4]. Цей закон визначає правові, організаційні, економічні та фінансові особливості утворення і діяльності сільськогосподарських кооперативів, а фінансові ресурси їх формуються за рахунок коштів, одержаних унаслідок господарської діяльності, продажу цінних паперів та інших надходжень.

Сільськогосподарські товариства здійснюють свою діяльність також згідно з Законом України «Про сільськогосподарську кооперацію», а фінансові ресурси утворюються за рахунок надходжень від господарської діяльності після покриття матеріальних і привієняних до них витрат та витрат на оплату найманого персоналу.

Державні та комунальні сільськогосподарські підприємства посідають особливе місце серед сільськогосподарських підприємств. Це зумовлено важливістю їхньої економічної ролі в агропромисловому комплексі та інших галузях народного господарства.

Вищезгадані підприємства залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного фонду поділяються на унітарні (комерційні й казенні) та корпоративні. Всі комунальні підприєм-

ства є унітарними і здійснюють діяльність згідно з Господарським кодексом України [2], Законом України «Про колективне сільськогосподарське підприємство» [5]; їх фінансові ресурси формуються як за рахунок загальних джерел (доходи від реалізації продукції, робіт, послуг, доходів від цінних паперів, кредити банків і т. д.), так і спеціальних (дотацій, субсидій).

Особливу увагу, на нашу думку, слід приділити кооперативному сектору національної економіки в умовах трансформації українського суспільства, який знаходиться на стадії формування і охоплює кооперативи та їх об'єднання різних типів кооперації: і ті, що реформуються, і ті, що історично склалися, і ті, що вважаються новими для вітчизняної кооперації. Кооперативний сектор базується на системі різноманітних кооперативів, але сільськогосподарська кооперація є одним із основних і вважається ядром кооперативного сектору. Нормативно-правове забезпечення розвитку кооперативного сектору повинно передбачати вдосконалення законів України «Про кооперацію», «Про сільськогосподарську кооперацію», «Про кредитні спілки» і «Про споживчу кооперацію» [7].

С.В. Ковальчук та І.В. Форкун [6, с. 423] вважають, що наявність фінансових ресурсів у необхідних розмірах передбачає фінансовий добробут підприємства, тобто фінансову стійкість та платоспроможність, і не можна отожднювати поняття «фінансові ресурси» і «капітал», оскільки принципова різниця між ними полягає в тому, що на будь-який момент часу фінансові ресурси більші або дорівнюють капіталу підприємства. При цьому якщо «фінансові ресурси» дорівнюють «капіталу», то це означає, що у підприємства немає ніяких фінансових зобов'язань, а фінансові ресурси підприємств – це грошові кошти господарського суб'єкта, які є сукупністю власних, запозичених та залучених грошових доходів та надходжень підприємства і призначені для забезпечення безперервності процесу розширеного відтворення й виконання інших поточних та довгострокових фінансових зобов'язань підприємства.

К.В. Павлюк схиляється до думки, що «фінансові ресурси підприємства – грошові нагромадження і доходи, які створюються в процесі розподілу й перерозподілу виручки та прибутку і зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення і задоволення інших суспільних потреб» [11].

За даними О.Д. Василика, фінансові ресурси – це «грошові фонди, які створюються в процесі розподілу, перерозподілу і використання ВВП, що створюється впродовж певного часу в державі. Фінансові ресурси є матеріальними носіями фінансових відносин, що дає змогу виокремити фінанси із сукупності інших економічних категорій, жодна з яких не характеризується матеріальним носієм» [8, с. 112].

На думку А.М. Поддєрьогіна, «під фінансовими ресурсами слід розуміти грошові засоби що є в розпорядженні підприємств» [9, с. 78].

О.О. Непочатенко в понятті «фінансові ресурси» вбачає сукупність грошових нагромаджень та доходів у фондовій та не фондовій формах, які створюються в процесі розподілу та перерозподілу прибутку, знаходяться у розпорядженні підприємства для забезпечення процесу простого (розширеного) відтворення, задоволення соціальних потреб персоналу, одержання прибутку й економічного розвитку підприємства [10, с. 135].

Як бачимо, єдиної думки щодо визначення поняття «фінансові ресурси» не існує, науковці, які досліджують дане питання, дають власні трактування через особисту призму поглядів, але всі погоджуються з тим, що нестача фінансових ресурсів може практично повністю паралізувати всю діяльність суб'єкта господарювання і надзвичайно важливо методично правильно визначити потребу підприємства у фінансових ресурсах, сформулювати їх оптимальну структуру, слідкувати за ефективним використанням наявних фінансових ресурсів, створити умови для досягнення постійної платоспроможності та прибутковості виробничої діяльності, управління фінансовими потоками, забезпечення фінансової рівноваги та стійкості, а для цього необхідна фінансова підтримка суб'єктів господарювання агропромислового комплексу та правове забезпечення правил економічної поведінки всіх суб'єктів підприємницької діяльності. Аналогічна ситуація на сьогоднішній день із нормативно-правовою базою, що здійснює регулювання питань щодо фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Висновки. Вдосконалення нормативно-правової бази управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств має передбачати реалізацію таких заходів:

1) розробку єдиного закону, в якому буде чітко визначено зміст і склад фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, а також специфіку їх формування, розподілу і перерозподілу. Це сприятиме прозорості в управлінні фінансовими ресурсами;

2) узгодити нормативно-правові акти у сфері аграрного сектору зі стандартами, прийнятими в країнах ЄС. Це, з одного боку, дасть змогу підвищити конкурентоспроможність продукції українських сільськогосподарських підприємств, а з іншого – сприятиме розвитку системи банківського кредитування у сільській місцевості і збільшенню інвестиційної привабливості вкладень у розвиток сільського господарства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/973-15>.
4. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17.07.1997 р. № 469/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/469/97-ВР>.
5. Про колективне сільськогосподарське підприємство: Закон України від 14.02.1992 р. № 2114-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2114-12>.
6. Ковальчук С.В. Фінанси / С.В. Ковальчук, І.В. Форкун. – Львів: Новий Світ, 2014. – 568 с.
7. Постанова XIX з'їзду споживчої кооперації України «Про Стратегію розвитку споживчої кооперації України (2004–20015 рр.) від 23 березня 2004 р.
8. Василик О.Д. Теорія фінансів / О.Д. Василик. – Київ: НІОС, 2001. – 416 с.
9. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк. – Київ: КНЕУ, 2008. – 552 с.
10. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств / О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. – Умань: Центр учбової літератури, 2012. – 502 с.
11. Павлюк К.В. Фінансові ресурси держави: [монографія] / К.В. Павлюк. – К.: НІОС, 1997. – 228 с.